

(7). *„Klasszikus ókor, Bizánc és humanizmus. Kritikai forráskiadás magyarázatokkal”*
OTKA NN 104 456

Az első, 2012/2013. évi kutatóévre (2012. szeptember 1. – 2013. augusztus 31.) az alábbi vállalásokat tettük: Kutatómunka az „új Hypereidés” monográfia és Hypereidés összes művei kiadásának elkészítésére, a monográfia kiadása. Megújított metrikai gyűjtemény készítése. Prokopios: De bellis I–IV részletes vizsgálata. Kritobulos historiográfiai vizsgálata, irodalmi példaképek, módszerek elemzése. Edition of four documentary

papyri. A Chronicon Paschale kéziratának kollacionálása. A 63-as rövid krónika történeti és szövegkritikai magyarázatai. Kritikai jegyzetek a Florilegium Vindobonense főszövegéhez és a marginálisokhoz, a szövegahagyományozódás általános vizsgálata. A Cod. Theol. Gr. 190 és a Florilegium-ának átfogó vizsgálata, a szövegrészletek azonosítása. Az Alexias historiográfiai vizsgálata, irodalmi előképek, történetírói módszerek. Az ÖNB Suppl. Gr. 45. kódex görög-latin szótárában a főszöveg átírása. Janus Pannonius görög-latin fordításai negyedének indexálása. Bibliotheca Universitaria 2682 proveniencia-vizsgálata és kódexleírás. A Lambeck-levelek kiválasztása. Bizánc és a Nyugat című nemzetközi konferencia és szemináriumsorozat. 2012. november 26-29 (*Byzance et l'Occident : Rencontre de l'Est et de l'Ouest* – Bizánc és a Nyugat: Kelet és Nyugat találkozási. Budapest.) Collegium Danubianum I. (a partnerpályázatok munkaértekezlete, Bécs, ÖAW Institut für Byzanzforschung), 2013. május. „A Bizánci kiskönyvtár / Bibliotheca Byzantina I.” kiadása. (Közlések: 1 monográfia, 5 lektorált folyóirat/konferencia-kiadvány tanulmány, 5 konferencia-előadás.)

Az első, 2012/2013. évi kutatóévré megfogalmazott vállalások szerint, sorrendben haladva számolunk be az elvégzett munkáról. Az „Új Hypereidés” monográfia összesen 181 oldal terjedelemben, német nyelven elkészült. A DeGruyter kiadó szakmai lektorai tartalmában közlésre elfogadták, végső nyelvi lektorálást kértek. A monográfia előkészületei a tervek szerint haladtak (magyar nyelven kiadható állapotban van), de a kiadás az idegen nyelvi lektorálás miatt a következő kutatóévré került át. A vezető kutató a monográfia elkészítésével, illetve a kutatásokkal összhangban két nemzetközi konferencián (‘Use and Abuse of Law in the Athenian Courts’, University College London, 16-8 April: http://www.ucl.ac.uk/classics/engagement/use_and_abuse_of_law_in_the_athenian_courts; Tribute to Eric Handley on 26 June 2013 at the Institute of Archaeology, Gordon Square, London) vett részt előadóként és két tanulmányt tett közzé.

A megújított ógörög metrikai gyűjtemény elkészült, monográfia formájában publikáltuk.

Az eredeti terv szerint Mészáros Tamás Prokopios *De bellis* című művének I–IV könyveit vizsgálta volna, azonban önálló PD kutatási támogatást nyert, így a pályázathoz illeszkedő kutatási vállalásokkal az illetékes OTKA kuratórium támogatásával a futamidő kezdetétől Novotnik Ádám és Egedi-Kovács Emese kutatók kerültek a helyére. Novotnik Ádám 2013. február 28-ig vett részt a kutatócsoport munkájában.

„A pályázathoz való csatlakozásomkor az első kutatói év céljaként a tolna –fehérvize –dűlői avar temető bizánci és nyugati kapcsolatainak kutatását, a temető monográfiájának előkészítését fogalmaztam meg. Alapvető szándékom a leletanyag nyugati (italiai, illetve Rajna-vidéki) kapcsolatainak feltárása volt, különös figyelmet szentelve a 155. sírban talált – az avar kori leletanyagban egyedi típust képviselő – övgarnitúra eredetének,

nyugati párhuzamainak, keletkezésének, ami lehetőséget kínál a kárpát-medencei népesség és a tőle nyugatra élő germán népek közötti kapcsolatrendszer eddiginél árnyaltabb bemutatására. A temető más leletei (övcsatok, tausirozott övveretek) szintén ehhez a vizsgálathoz járulnak hozzá.” (Novotnik Ádám)

Egedi-Kovács Emese a *Byzanz und das Abendland: Begegnungen zwischen Ost und West (Byzance et l'Occident : Rencontre de l'Est et de l'Ouest)* című nemzetközi konferencia társszervezője volt, a nyugati szekciók megszervezéséért (2012. november 26-27.) felelt. A konferencián francia nyelvű előadást tartott „Le livre dans le livre: le *De amore* et le roman de Makrembolitès” címmel. A konferencia első napján a Budapesti Francia Intézetben mutatták be az általa szerkesztett *Dialogue des cultures courtoises* című tanulmánykötetet. A novemberi konferencia utolsó napján került sor az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozatának, valamint a Nemzetközi Artúr Társaság magyar szekciójának éves közgyűlésére. Az általa szerkesztett tanulmánykötet, amely a novemberi konferencia előadásait tartalmazza, 2013. májusában megjelent, bemutatója 2013. november 26-án volt a Budapesti Francia Intézetben, a *Byzance et l'Occident : Tradition, transmission, traduction* című konferencia nyitónapján.

Az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság valamint a Nemzetközi Artúr Társaság magyarországi referenseként gyűjtötte a magyar kutatók középkori vonatkozású publikációit. A korábbi év publikációs adatai az említett társaságok éves bulletin-jében jelentek meg (*Encomia*, Bibliographical Bulletin of the International Courtly Literature Society, ed. Logan E. Whalen, Vol. 32-33, Middleton, Wisconsin, by A-R Editions, 2010-2011, p. 163-164, 325-327; *Bibliographical Bulletin of the International Arthurian Society*, eds. Frank Brandsma and Raluca Radulescu, Vol. LXIII, 2011, Middleton, Wisconsin). Az *Encomia* idei számának bevezetőjében a társaság nemzetközi elnöke bevezetőjében üdvözli a magyar tagozat megalakulását.

2012 szeptemberétől „Béla-Alexiosz bizánci trónörökös, a későbbi III. Béla magyar király emlékét kutatta a 12. századi francia irodalomban, elsősorban olyan francia művekben, amelyek feltételezhetően azonos korban és azonos helyen (Champagne-i Mária udvarában) keletkeztek, ami főként Andreas Capellanus *De Amore* című művének datálása szempontjából tűnt jelentősnek. A kutatási év további részében a Capellanus műve és Makrembolitész regénye közötti irodalmi párhuzamokat vizsgálta. 2012. szeptember 5-6 között a Debreceni Egyetem által rendezett *Francia-magyar kapcsolatok a középkorban* című konferencián tartott előadást „Béla-Alexiosz emléke a 12. századi francia irodalomban” címmel.

2013 augusztusában a *Barlám és Jozafát* című regényes legenda 11. századi Athos-hegyi görög kéziratát vizsgálta, amelynek különlegessége, hogy a margóján szerepel egy 12. század végéről/13. század elejéről származó ófrancia fordítás. Figyelemreméltó az elegáns francia kéz valamint az a tény, hogy a görög szöveg fordítása közvetlenül az eredeti mellett szerepel a margón, amely a bizánci irodalmi/kézírtos hagyományban egyedi jelenség. Mivel maga a kódex nehezen hozzáférhető, az ófrancia fordításról ezidáig nem készült átirás (Paul Meyer 1866-ban a kódex nagyjából 300 oldalából 19-et

tanulmányozhatott, ugyanis Pierre Sevastianoff művészettörténész csak a kódex miniatúráiról készített fényképeket). Peter Schreiner professor, a Nemzetközi Bizantinológiai Társaság korábbi elnökének nagylelkű felajánlásának köszönhetően a kutatócsoport birtokába kerültek a kódexről készült fényképek, amelyek lehetővé teszik az egyébként nehezen hozzáférhető kézirat alapos filológiai tanulmányozását. Megkezdte a kéziratban szereplő francia fordítás átírását és filológiai vizsgálatát. Megállapította, hogy az ófrancia szöveg egyetlen más nyugati változattal sincs kapcsolatban (latin, későbbi ófrancia változatok), a fordító szóról szóra az eredeti görög szöveget követi (a francia fordítás még olyan görög eredetű kifejezést is tartalmaz, amelynek megjelenését, „tudós szóként”, a francia nyelvben ezidáig a 17. századra tették). Az ófrancia szöveg korántsem olyan „töredekes”, ahogyan azt P. Meyer feltételezte, a szöveg tartalma a görög eredeti alapján pedig tökéletesen rekonstruálható. További érdekesség, hogy a francia fordító, a görög szerzőtől eltérően, a kódexben található miniatúráknak címet is adott, amelyeket piros színnel emelt ki. A kódexben szereplő ófrancia fordítás a kutató korábbi eredményei szempontjából fordulópontot és megerősítést jelenthet, mert egyértelműen bizonyítja, hogy lehetett közvetlen „átjárás” a görög és francia irodalom között már a 12-13. században is. A francia fordítás és a görög eredeti összevetése távlatokat nyithat meg a kutatásban, mert első alkalommal nyílik lehetőség a középkori regény műfaján belül görög és egy francia szöveg párhuzamos filológiai vizsgálatára, a lexikai és stilisztikai sajátosságok és egyezések elemzésére. Mindez más francia regénnyel kapcsolatban is jelentős eredményeket hozhat.

Az OTKA pályázat hivatkozásával két tanulmányt jelentett meg, és két kötetet szerkesztett. Konferencia-előadások: „Le livre dans le livre: le *De amore* et le roman de Makrembolitès”, *Byzanz und das Abendland: Begegnungen zwischen Ost und West / Byzance et l'Occident: Rencontre de l'Est et de l'Ouest*, Nemzetközi konferencia, ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2012. november 26-29. „Béla-Alexiosz emléke a 12. századi francia irodalomban”, *Francia-magyar kapcsolatok a középkorban*, Konferencia, Debreceni Egyetem, 2012. szeptember 5-6. Konferencia és tudományos-szervezés: *Byzanz und das Abendland: Begegnungen zwischen Ost und West / Byzance et l'Occident: Rencontre de l'Est et de l'Ouest*, Nemzetközi konferencia, ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2012. november 26-29, „Nyugati” szekciók főszerzője.

Tóth Iván Kritobulos művének historiográfiai vizsgálatát, az irodalmi példaképek, módszerek elemzését tervezte. A kutatók által eddig nem elemzett, szultánnak címzett ajánlólevélben sikerült számos, a klasszikus történetírói hagyományból ismert toposzt azonosítani, illetve Arrhianos nyelvi, szerkezeti és gondolati-tartalmi utánzását kimutatni, amely igazolta az ajánlólevél és az *Anabasis* ún. második *prooimionja* (1, 12, 1-5) közötti szoros kapcsolatot. A *Historiae prooimionjának* elemzése során feltérképezte Kritobulos történetírói előképeit; megvizsgálta, hogy a historiográfiai (és a rétorikai) toposzok, motívumok milyen formában jelennek meg, s hogy e formákat Kritobulos milyen új-régi tartalommal töltötte meg; az elemzés során sikerült új nyelvi, szerkezeti és gondolati-tartalmi párhuzamokat kimutatni. Motivikus párhuzamok kimutatásával

igazolta, hogy Mehmed beszédei (1, 14, 1–16, 9; 1, 48, 1–51, 5) rokonságot mutatnak Alexandros a hyphasis folyónál elmondott beszédével (Arr. An. 5, 25, 3–26, 8). Az eredmények igazolják, hogy az utolsó bizánci történetíró tudatosan élt az irodalmi utánzás eszközével; tudatosan emelt át egyes klasszikus történetírói formákat, motívumokat, és azokat saját történeti elbeszéléséhez, illetve céljaihoz igazítva ágyazta írásába. A kutatások eredményéről a 2012 novemberében megrendezett *Byzanz und das Abendland* nemzetközi konferencián és a Magyar Ókortudományi Társaság szegedi szekcióülésén számolt be, továbbá eredményeket angol nyelvű tanulmányban és a magyar nyelven megjelent Arrhianos-monográfiában tette közzé. Előadások: 1. Some Thoughts on the Proem of Kritobulos' *Historiai*. *Byzanz und das Abendland*, Eötvös József Collegium, 2012 november 22.; Adalékok az imbrosi Kritobulos kortörténetének *prooimionjához*. Előadás a Magyar Ókortudományi Társaság szegedi szekcióülésén. Szeged, SZTE, BTK, 2013. április 22.

Berkes Lajos négy dokumentum-jellegű papirusz kiadását vállalta. 2012 novemberében részt vett a „The Greeks in Egypt: From Alexandria to Fayum” című „téli egyetemen” Kairóban, Alexandriában, illetve a Fajjúm oázisban. A téli egyetem keretei között *Greek Language and Culture after the Islamic Conquest* címmel előadást tartott. 2013-ban befejezte értekezését (*Dorfverwaltung und Dorfgemeinschaft im spätantiken Ägypten*), amelyet szeptember második felében nyújt be a heidelbergi egyetemen. Április óta mint tudományos segédmunkatárs (*wissenschaftliche Hilfskraft*) dolgozik mellékállásban a papirologiai intézetben a *Duke Databank of Documentary Papyri* (papyri.info) görög, latin és kopt anyagnak szerkesztésén. A CEU és a heidelbergi egyetem *Trans-European Diasporas: Migration, Minorities, and Diasporic Experience in East/Central Europe and the Eastern Mediterranean 500–1800* közös projektjének harmadik, budapesti workshopján (*Religious and Ethnic Identities in the Process of Expulsion and Diaspora Formation From Antiquity to the Seventeenth Century*; június 5–8.) *Greeks in Egypt after the Islamic Conquest* címmel tartott előadást. Július végén, illetve augusztus elején részt vett a XXVII. papirologiai kongresszuson Varsóban, ahol *Village Administration in Jeme* címmel tartott előadást. A kutatási tervben 2013-ra ütemezett, a veszprémvölgyi oklevél okleveles párhuzamaival foglalkozó tanulmány több új releváns publikáció megjelenése miatt a következő kutatóévben készül el. 2013-ban az alábbi publikációkat nyújtotta be közlésre az OTKA pályázat számának feltüntetésével:

- *Schreibübungen mit einem Psalmzitat: Neues aus der Verwaltung des Fayums im 8. Jh.* (Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik; megjelenés alatt)
- *Writing Exercises from Early Islamic Bawit (with an Appendix by Alain Delattre)* (Az V. arab papirologiai kongresszus kötete, Brill; közlésre elfogadva)
- *Bemerkungen zu Dokumenten aus dem 6.–7. Jh.* (Tyche; közlésre elfogadva)
- *Brief aus dem Umfeld des Heroninos-Archivs* (P.Prag. IV, közlésre elfogadva)
- *Quittung für einen Pronoeten* (P.Prag. IV, közlésre elfogadva)
- *Papyrusblatt mit christlichen Symbolen* (P.Prag. IV, közlésre elfogadva)

Juhász Erika a *Chronicon Paschale* kéziratának kollacionálását tervezte. A *Byzanz und das Abendland (Begegnungen zwischen Ost und West)* című nemzetközi konferencia társszervezője volt, a bizánci szekciók megszervezéséért (2012. november 28-29.) felelt. A konferencián elhangzott előadásokból készülő kötet (amelynek bemutatójára a 2013. novemberben esedékes újabb konferencián került sor) társszerkesztője. A konferencia keretében német nyelvű előadást tartott a *Chronicon Paschale editio princeps*ének létrejöttéről, *Chronicon Raderianum* címmel. Részt vett a Magyar Bizantinológiai Társaság újjáalapításának előkészítésében, amely az Eötvös József Collegiumban (új székhelyén) 2012. november 28-án tartotta alakuló közgyűlését. Juhász Erikát a Társaság titkárává választották. A *Byzantinische Zeitschrift* magyarországi referenseként gyűjtötte a magyar kutatók bizánci vonatkozású publikációit, és 2012 szeptemberében illetve 2013 márciusában elküldte azokat a BZ főszerkesztője (Prof. Albrecht Berger) részére. Folyamatosan dolgozott a *Chronicon Paschale* (Húsvéti krónika) új – a *Corpus Fontium Historiae Byzantinae Series Vindobonensis* felkérésére készül – kritikai kiadásán. A vizsgálódás alapját a kéziratok (*Codex Vaticanus Graecus 1941, Codex Monacensis Graecus 557, Codex Matritensis Graecus 4860, Codex Upsaliensis Graecus n. 2*) kollacionálása jelentette. Kutatásainak eddigi eredményeit doktori dolgozatában összegezte. 2013. március 7-én letette doktori szigorlatát, majd benyújtotta doktori értekezését *A Húsvéti krónika új kritikai kiadásának előkészületei* címmel, amelyet *summa cum laude* minősítéssel 2013. szeptember 2-án védett meg. Az ELTE Kárpát-medencei nyári egyetem Humántudományi szekciójában (Eötvös Collegium, 2013. július 9-14) előadást tartott *Interdiszciplináris kutatások a klasszika-filológiában* címmel. Részt vett a 2013. augusztus 26-28. között az Osztrák Tudományos Akadémián rendezett munkaértekezleten. A 2013. augusztus 28-30 között rendezett *Sapiens ubique civis* című nemzetközi konferencián (Szegeden) angol nyelvű előadást tartott *Nobis id maxime studendum, ut obsequi studeamus* címmel.

Szikora Patrícia a 63-as rövid krónika történeti és szövegkritikai magyarázatának elkészítését vállalta. Az általános sajátosságok feltárását a chr. 63 és folytatólagos szövegvariánsainak bejegyzésein keresztül végezte. Az előzetes ütemtervnek megfelelően a krónika alapformájában szereplő magyar történelmi vonatkozású töredékeket lefordította és részleteiben vizsgálta. A kiemelt krónikában előforduló tulajdonneveket más, releváns krónikában olvasható variánsokkal vetette össze. A szövegkritikai kiadás alapján ismert 116 kiskrónika közül majdnem 40 tartalmaz adatokat a középkori Magyarország történelméről. Ugyanarról a történelmi eseményről számot adó fragmentumokat gyűjtötte és fordította, emellett történelmi és filológiai magyarázatokat készített. Kutatásairól diákkonferenciákon számolt be, illetve azokat a bécsi szakmai egyeztetés során foglalta össze. Előadások: 2012. november: *Byzanz und das Abendland* (Budapest); *Studying the Chronicon breve – Fragments Relevant to Hungarian History*; 2013. április: *XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia – Humántudományi szekció, Ókortudomány tagozat* (Debrecen) *Chronicon breve – A műfaj sajátosságai a 63-as jelzetű krónika alapján* (II. helyezés); 2013. május: *XIV. Eötvös Konferencia* (Budapest) *Chronicon breve – A műfaj*

sajátosságai a 63-as jelzetű krónika alapján; 2013. május: *II. Eötvözet konferencia*: (Szeged) *Chronicon breve* – Magyar történelmi vonatkozású bejegyzések a rövidkrónikákban; 2013. május: *a CHSEC VIII. országos konferenciája* (Piliscsaba) *Chronicon breve* – Magyar történelmi vonatkozású bejegyzések a rövidkrónikákban.

Delbó Katalin a *Florilegium Vindobonense* szövegkritikai vizsgálatát végezte, amely a műfaj jellege miatt a kutatás legidőigényesebb fázisát jelenti. A munkálatokat két szakaszra osztotta: a citátumokat először a műfaji sajátosságok és a másolói magatartás tekintetében tanulmányozta, majd vizsgálni kezdte a tizenegy ókori szerző – összesen mintegy huszonnégy mű – bizánci utóéletét, és hozzálátott a *Florilegium*ban foglalt idézetek szöveghagyomány szerinti osztályozásához. Ezidáig három *auctortól*, Sophokléstól, Euripidéstől és Oppianostól vett citátumokat teljes mértékben, az Aristophánés-, valamint Aischylos-idézeteket két-két mű esetében vizsgálta át. Bár az idézetgyűjtemény terjedelméhez képest az elemzett citátumok száma csekély, az egymással összecsengető eredmények a korábbi hipotézisek közül kettővel kapcsolatban is információval szolgálnak: 1. Az antológia *scribája* olyan művet vagy műveket másolt le, amelyek a kor négy nagy tudósához közvetlenül nem köthetőek, Alexander Turyn fogalmával élve *vetustioresek*. 2. Mivel a *florilegiumi* idézetek forrásaként nem egy kódexet, hanem számtalan kéziratot is meg lehet jelölni, ésszerűtlen lenne azt állítani, hogy a másoló maga válogatta ki és rendezte össze azokat – főként, ha figyelembe vesszük a *Florilegium Vindobonense* idézeteinek szigorú rendszerezését. A kutatás jelen állása szerint így sokkal valószínűbbnek tűnik az, hogy a *scriptor* forrása egy vagy több, már korábban összeállított idézetgyűjtemény volt. Előadás: Anmerkungen zu den Marginalien des *Florilegium Vindobonense* – *Byzanz und das Abendland* konferencia.

Hegy Orsolya a Cod. Theol. Gr. 190 és az abban hagyományozott *Florilegium* átfogó vizsgálatát, a szövegrészletek azonosítását tervezte. Mindennek eredményeképpen megállapította, hogy a kódex 15. századi keletkezése után a 16. században Velencébe, majd Firenzébe került, itt vásárolta meg Zsámboki János. Így kerülhetett a mai Osztrák Nemzeti Könyvtár tulajdonába. Keletkezési idejével kapcsolatban annyit lehet biztosan megállapítani, hogy az egyházunió kérdését tárgyaló bázeli-ferrara-firenzei zsinat (1431–1445) után állították össze, mert a kódexben szerepel Giuliano Cesarini bíboros (1398–1444) 1438. november 11-én elhangzott zsinati beszéde. Az egyes szövegek mindenképpen tudatos válogatás eredményeként kerültek a kódexbe, az összeállító szándéka egyértelmű: a nyugati egyház álláspontjának igazolása a keleti egyházzal szemben. Ez a szándék különösen a ff. 197^r – 222^r között található szöveggyűjtemény esetében nyilvánul meg. Bár a kódex összeállítója minden esetben feltünteti az adott szöveg szerzőjét és címét, néhány esetben azonban helytelenül. Így például a ff. 202^r – 208^r Szent Ágostonnak tulajdonított öt mű részleteit olvashatjuk, a vizsgálat alapján azonban kiderült, hogy Szent Ágoston csak négy részlet valódi szerzője, az ötödik az afrikai származású Szent Fulgentius műve. Előadás: *Florilegium Patrum Latinorum de Processione Spiritus Sancti* – *Byzanz und das Abendland* (Budapest, 2012).

Szegvári Zoltán Anna Komnéné *Alexias* című történeti műve kapcsán több részvizsgálatot is végzett. Diplomamunkájában a művel kapcsolatos eddigi nyelvészeti, irodalmi és történeti vizsgálatok kutatástörténetét foglalta össze, bemutatta a fontosabb kutatási irányokat, azok fejlődését és jelenlegi állását, és mérleget vont eredményességükről. Emellett Komnénének a nyugatiakról festett képét tanulmányozta. Eredményeiből az Eötvös József Collegium szervezésében *Byzanz und das Abendland* címmel megrendezésre került nemzetközi bizantinológiai konferencián előadást is tartott. Mindemellett a mű legkorszerűbb, Reinsch-féle kritikai kiadása alapján elvégezte a *proomion*, vagyis a bevezető rész fordítását. Bár az *Alexias* egy részét Passuth László az 1940-es évek folyamán már lefordította magyarra, fordítása jelentős szövegrészeket egyszerűen kihagyott az olvasmányosság érdekében, szövegkritikai kérdésekkel pedig ugyanezen okból lényegében nem foglalkozott. Előadás: *Anna Komnene and the West*. Előadás az Eötvös József Collegium *Byzanz und das Abendland* című nemzetközi konferenciáján (2012.11.26-29). Tanulmány: Szegvári Zoltán: *Anna Komnéné és a Nyugat*. In *Ad perpetuam rei memoriam*. Szerk.: Ternovác Bálint. Bp., Eötvös József Collegium, 2013. 69-75.

Ötvös Zsuzsanna az ÖNB Suppl. Gr. 45. kódexben található terjedelmes görög-latin szótár főszövegét írta át, illetve a már meglévő átírásokat egységesítette, pontosította és egészítette ki. Az átírásokon túl a kódexben, a margókon található nagyszámú széljegyzet feldolgozásával foglalkozott, különös tekintettel a források, szöveghagyományuk vizsgálatára. Behatóan vizsgálta az egyik nagy széljegyzetcsoportot, amelybe vegyes tartalmú (lexikográfiai és grammatikai), többféle nyelven íródott (görög, latin és olasz), különböző terjedelmű margináliák tartoznak. Ezeket a széljegyzetek három másik kódex (Vat. Pal. Gr. 194; EK Cod. Gr. 4 és Res. 224) eltérő szöveghagyományba tartozó görög-latin szótárának a szóanyagával kollacionálta. A kollacionálás eredményeként megállapította, hogy a bécsi kódexben lévő széljegyzetcsoport végső soron a humanista görög-latin szótárak egy másik hagyományára vezethető vissza. A jobbára Aristophanés-scholionokat és a *Synopsis Major Basilicorum* című jogi munkát idéző széljegyzeteket jelenleg egy madridi kódexben (Σ I 12) lévő görög-latin szótár széljegyzet-anyagával kollacionálta. Előadás: Ötvös Zsuzsanna: *The Ms. ÖNB Suppl. Gr. 45 and Some Other Greek-Latin Dictionaries from the 15th Century*. (*Byzanz und das Abendland*, Eötvös-József-Collegium, Budapest. 26-29. November 2012.)

Schüsler Tamara a Biblioteca Universitaria 2682 proveniencia-vizsgálatát és a kódex leírását tervezte. Megállapította a kézirat provenienciáját. A könyv Váradai Pétertől mai ismereteink szerint a 16. században került Itáliába, a chiesa di San Salvatore tulajdona volt Bolognában, majd átkerült az egyetemi könyvtárba. Ezt követően rövid ideig Párizsban őrizték, majd visszakerült a bolognai egyetemi könyvtárba, mai helyére. Ezekről az eredményekről és a provenienciát megerősítő külső jegyekről, illetve a kódex teljes külleméről a 2012. november 26 és 29. között megrendezett *Byzanz und das Abendland* konferencia keretén belül összefoglaló előadásban számolt be: *A Manuscript*

from the Library of Péter Váradi: Physical Features címmel. A munkát ezt követően a kötet lapszéli jegyzeteinek átírása, értelmezése és elemzése jelentette. A kódex digitális másolatát a bolognai egyetemi könyvtár bocsátotta rendelkezésre. A marginálisok az eddigi eredmények alapján három fő típusba sorolhatók. Az ezirányú kutatás első fázisáról 2013. augusztus 26. és 28. között Bécsben szakmai egyeztetés keretein belül számolt be.

Locsmándi Dániel a kutatás kiindulópontjaként a Lambeck-levelek kiválasztását tervezte. A kutatás első szakaszában a Lambeck által hátrahagyott és öt kódexben őrzött levélkorpuszt tekintette át. A későbbre tervezett munkához (a levelezés egyes részeinek kiadása) szükséges volt a levelekről készített katalógus létrehozása. Bár az eredeti tervekben ez nem szerepelt, a latin nyelvű levelek katalogizálásának nagy részét elvégezte. Jóllehet a munkának ez a része mind a mai napig késedelmet szenved, a katalogizálás során gyűjtött információkat igyekezett felhasználni. A latin nyelvű levelezésből kiindulva arra törekedett, hogy Lambeck kapcsolati rendszerét felderítse: életének egyes szakaszaiban Európa mely részeivel és milyen intenzitással levelezett a bécsi könyvtáros.

Bizánc és a Nyugat (*Byzanz und das Abendland*) című nemzetközi konferencia és szemináriumsorozat. 2012. november 26-29 (*Byzance et l'Occident: Rencontre de l'Est et de l'Ouest – Bizánc és a Nyugat: Kelet és Nyugat találkozása*. Budapest.) A konferenciáról készült részletes szakmai tudósítást az *Élet és tudomány* folyóirat közölte: *Byzance et l'Occident: Rencontre de l'Est et de l'Ouest „Kelet és nyugat találkozása”*, *Élet és Tudomány*, LXVIII. évfolyam, 1. szám, 2013. január 4., p. 4–5.

A tervezett „Collegium Danubianum I. (a partnerpályázatok munkaértekezlete, Bécs, ÖAW Institut für Byzanzforschung), 2013. május, a kiterjedt pályázat résztvevőinek kötöttségei miatt végül 2013. augusztus 26–28. között valósult meg. A ÖAW Wohllebendgasse alatti kutatóközpontjában (Institut für Byzanzforschung) a társ-pályázat kutatói jelenlétében és aktív közreműködése mellett a magyar kutatócsoport tagjai beszámoltak eddigi eredményeikről és megvitatták a közös kutatás további lehetőségeit.

„A Bizánci kiskönyvtár / Bibliotheca Byzantina I.” tanulmánykötet kézirat a 2012. évi nemzetközi konferencia előadásaiból elkészült. A szerkesztői és tördelői munkálatok végeztével a kötet 2013 novemberében megjelent, és az osztrák–magyar nagy nemzetközi pályázat szellemében az Osztrák Kulturforum támogatásával mutattuk be 2013. november 27-én.

Össességében – OTKA hivatkozási számmal: 2 monográfia, 7 tanulmány, 2 szerkesztett mű, 1 recenzió, 20 konferencia-előadás született.